

ali grajajo, potegni se za njegovo čast, in brani ga hudobnih in krivičnih napadov, in nikdar se še ti ne pridruži takim hudobnežem, kajti vedeti moraš, da se opravljanje in obrekovanja zelo maščuje. Kjer podučuje več učiteljev, naj spolnuje sleherni vzajemno svoje dolžnosti; v posamesnih šolskih predmetih naj bode enako podučevanje, in kar je v enem razredu prepovedano, to naj velja za vse razrede. Lepa prijaznost in sloga naj vlada med učitelji. Otroci kmali zapazijo, ako se tovarš ogiblje tovarša, ako hodi vsak svojo pot, ali pa še celó nasprotno opravlja ali obrekuje. Da take prikazni le učitelju in dobri reči škodujejo, je očitno kot beli dan.

(Konec prih.)

Čertice o vzrejevanji.

Spisal J. Lapajne.

Vsaka stvar na zemlji ima svoj namen. Brezumne stvari dosežejo svoj namen s tem, da se vdajajo svojemu nagonu in se ravnaajo po postavi vesoljne nature. Rastlina poganja, raste, cvetè in rodi sad; kamen se tudi spreminja; toda le po vnanjih učinkih. Vse te stvari, kakor tudi živali, spreminjajo se nevedoma in nehotè, kajti vse vbogajo le naravnemu nagonu in splošni postavi, ki vlada živoèe in neživoèe stvari s preèudno, skrivno moèjò, ki se je niso same postavile. Samo èlovek ima med vsemi stvarmi moè in zmožnost, da si sam stavi svoj namen, kajti iz med vseh drugih živoèih stvari je sam, kterega je stvarnik naj bogatejše obdaroval, ker mu je dal prosto voljo. Toda tudi èlovek svojega blagega namena iz lastne moèi ne more spoznavati; treba mu je, da svoj pravi namen na tanko in doloèno pozná, da more potem toliko gotovejše in zanesljivejše po njem hrepeneti. O pravem namenu èlovekovem nam je prva uèenica le sv. vera, ktera kaže, da naj se èlovek vedno bolj Bogu bliža. Tudi modroslovje nam kaže nekoliko poti, po kterej bi se dalo dospeti do namena in priti v varno zavetje; velí namreè, da naj hrepenimo po tem, kar je blago, dobro in resnièno. Modroslovje bi k temu le še moglo dostavljati, kje je ta vir vsega blagega, dobrega in resniènega. Kako pa èlovek pot do svojega namena na tanko poznava? Ako bi èlovek z bistrim umom in s stanovitno voljo še tako pridno in resno premišljeval, kaj je njegov namen

in kako naj ravná, da dospè do pravega zavetja, nikdar ne bi ukrenil pravega in resničnega. Dozdevalo bi se mu, in zelo blizo bi taval, toda pravega bi vendar ne spoznal, kakor tega tudi niso spoznali spretni modrijani v starih časih. Pot, po kateri se hodi do pravega spoznanja, nam je zopet le prava sv. vera. Človek pa mora tudi sam kaj storiti. Sam naj premišluje o prevažni nalogi svojega življenja; pazi naj na dobri glas svoje vesti, in naj ne pušča v nemar svoja lastna blaga čutila. Pri tem pa naj se ozira na modre glave vseh dob in krajev. Prevdarja naj mišljenje slavnih mož, in potem naj primerja lastna mnenja s tehtnimi razlogi učenih, previdnih mož, in naj se poslednjič odloči za to, kar sam in drugi, pri katerih je prašal svéta, za dobro in pravo spoznajo. Človek resnične popolnosti nikdar doseči ne more, ker ga posvetno nagnjenje vedno veže le na pozemeljsko; on more in mora z vsemi močmi po tej nebeški popolnosti le hrepeneti in se z ovirami boriti. Vse človeško življenje je vedni boj zoper sovražnike svojega pravega namena. Človek ne sme nikdar lahkomišljeno brez dela živeti ali se še celó lenobi vdajati, kajti obodvoje bi ga odstranilo od prave poti. Naloga slehernega človeka brez ozira na njegov stan je zelo zelo imenitna; koliko važnejši je pa še torej vzrejnikov ali odgojnikov namen, kajti odgojnik je tista imenitna oseba v človeški družbi, koja nima le dolžnosti samo sebe gojiti in bližati blagemu namenu, ampak da tudi druge, zlasti nežno mladino napeljuje in vodi po pravi poti k vsemu dobremu, blagemu in da kaže sploh, kako naj se bolji in varneji pride do zaželenega namena. Da tedaj učitelj tej tirjatvi zadostuje, mora se sam izobraževati, sam vedno želeči, da bi se vedno bolj bližal pravi omiki; kajti le z lastnim zgledom, le s svojo marljivo delavnostjo naj več pripomore, da ga drugi vbogajo in posnemajo. Učitelj, ki si je svest svojih dolžnosti in svojega imenitnega poklica, vé, da s dobrim zgledom več koristi, kakor z vsemi svojimi vednostimi in lepimi navodi.

Če vsejemo zerno v zemljo in ga opazujemo, vidimo, da iz zernica kmali priraste rastlina, nežno zelišče. To pa bi nikakor ne bilo mogoče, ko bi zerno ne imelo v sebi kali, ki v njem budí novo življenje. Ravno tako je s človeško dušo; tudi v tej je kal, t. j. zmožnost, da se kakor rastlina razvija, in do kreposti pomaga. Bog je podelil vsakemu človeku več ali

manj zmožnosti; toda vse te lepe zmožnosti v človeku nekako spé, in treba jih je buditi. Tudi pri otroku mora odgojnik buditi njegove zmožnosti in sicer kakor so različne, tako tudi z različnimi pomočki. Odgojniku so izročena mlada zernica, da jih enako vertnarju lepo oskerbuje in vzreja. Kjer pa zmožnosti ni, tamkej se vé da je na prvi mah delo zastonj; vendar naj odgojnik ne obupa prehitro. Zakon nature je čuden; znabiti, da to, kar se ti zdi danes mertvo, bode oživelo jutri in rodilo obilnega sadú. Naj prva skerb odgojnikova pa naj bode ta, da vse otrokove moči enakomerno izobrazuje. To harmonično in umetno budenje notranjih človeških zmožnosti je ravno pravi pomen človeške in posebno otroške odgoje. Odgojnik pa ne sme pozabiti, da, akoravno so se otroške zmožnosti popolnoma zbudile in iz njih lepe moči izobrazile, vendar potrebuje človek še daljega opominovanja, da svoje duševne moči ne samo dalje krepčá, ampak tudi v svoj korist obrača. Modrega vzrejevanja je mladini neprenehoma treba.

Odgojnik naj omahljivo voljo vterjuje, serce blaži in ga sploh vnema do vsega lepega — in pelje po poti do prave čednostne omike. Pravo vzrejevanje odpravlja telesnost in zapeljivost, ter blaži duha in vse človekovo djanje.

Večkrat pa tudi učitelj pri vsem trudu svojega naména ne doseže; tedaj naj ga tolaži njegova dobra vest, ki mu pravi, da ni kriv razuzdanosti nemarnega otroka; zakaj prava duševna omika se ne dá naučiti enako drugim znanostim; kjer pa zmožnosti ni, da bi seme oživelo, ali pa, kjer lastna delavnost truda učiteljevega ne podpira, tam ni upanja, da bi odgojnikovo delo kaj sadú rodilo. Da se človek omika in izobrazuje, k temu ga lahko spodbujamo; ali omiko človeku v serce in v glavo viliti, tega nihče ne more; omika je človekovo lastno delo. Če vse to povzamemo, videli bomo, da namen prave izreje ni družega, kakor da svoje zmožnosti na vse strani razvijamo in izobrazujemo v krepke moči, s kterimi smo zmožni in sposobni živeti po svojem pravem namenu — da smo Bogu vedno podobnejši. (Dalje prih.)